

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1621

av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (KD)

Religionsfrihet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att religionsfrihetsfrågorna ska vara en aktiv del i utrikespolitiken och i utvecklingssamarbeten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att UD och Sida ska inhämta och fördjupa kunskapen om religionsfrihetens roll i demokratisering och utveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör hålla en regelbunden dialog med trosbaserade rörelser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att UD och svenska ambassader ska bedöma religionsfrihetssituationen i länderna som Sverige har bilaterala relationer med och försvara religionsfriheten i offentlig diplomati.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige på EU-nivå bör se till att religionsfrihetsfrågor och frågor om diskriminering på grund av religion och tro integreras på ett bättre sätt i EU:s utvecklingssamarbete.

Motivering

Religionsfriheten är på många sätt en förutsättning för yttrandefrihet och demokratiutveckling. Religionsfrihet är en av rättigheterna i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna (paragraferna 18–20) samt i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och friheterna (paragraferna 9–10) som blev svensk lag 1995. Ändå har religionsfriheten haft en mycket låg profil i Sveriges utrikespolitiska

policy och praxis. Genom synen att religionen främst är något privat har förståelsen av religionsfrihetens innebörd förts till det privata området. I ett internationellt perspektiv ser man dock att religion och tro kraftigt påverkar både människors relationer och hur stater relaterar till varandra och sina medborgare.

Religionsfrihet är en grundläggande frihet. Det är något som gäller alla och som alla tjänar på eftersom det skapar förutsättningar för fred, demokratisering, utveckling och de andra mänskliga rättigheterna. Brotten mot religionsfriheten är dock enorma i en internationell kontext, och i många länder ser man en ökande trend. Över hälften av världens befolkning lever i länder där staten kraftigt begränsar eller förbjuder medborgarnas frihet att tro, lära sig om tro och utöva tro. Dessa begränsningar har negativ påverkan på människor från alla trosuppfattningar och övertygelser (inklusive ateister, agnostiker och pacifister). Inte minst den islamistiska terrorgruppen Islamiska statens framfart i Syrien och norra Irak har påmint oss om att bristen på respekt för andra människors trosuppfattning fortfarande är ytterst påtaglig på sina håll.

Religionsfrihet är en viktig mänsklig rättighet i sig – rätten till en identitet, att bilda sig en egen uppfattning om livs- och trosfrågor och att själv eller tillsammans med andra utöva sin tro eller livsåskådning. Men religionsfrihet är också ett bra exempel på de mänskliga rättigheternas odelbarhet. Bristande religionsfrihet hotar nämligen människors rätt till liv och privatliv, associationsfrihet och yttrandefrihet och till sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. Diskriminering på grund av religion eller tro förekommer i många länder och får allvarliga konsekvenser för miljontals människors möjligheter att tillgodose sina sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. Rätten till sjukvård, utbildning, bostad eller arbete äventyras. Ibland nekas minoriteter officiellt eller i praktiken tillgång till vård och utbildning. Arbetet för religionsfrihet, liksom annat arbete mot diskriminering, är ett direkt bidrag till fattigdomsbekämpning och bör vara en naturlig del av Sveriges arbete med icke-diskriminering.

Bristande religionsfrihet bromsar utveckling och fattigdomsbekämpning på ytterligare ett sätt. Det hämmar människors möjligheter att bli förändringsaktörer. Mötesplatser för religionsutövare är kanske den vanligaste formen av samlingsplats i världen och skapar möjligheter för människor på gräsrotsnivå att organisera sig för att lösa gemensamma problem. Trosbaserade rörelser och organisationer är ett stort och viktigt inslag i det civila samhället på de flesta håll och bidrar till både demokratisering och fattigdomsbekämpning.

Auktoritära stater inser detta, och religionsförtryck används som ett sätt att kuva eller förhindra utvecklingen av ett livskraftigt civilt samhälle. Trosbaserade rörelser är ofta de sista att ge vika under auktoritära regimer. Buddistmunkarnas uppror i Burma 2007 är ett av många exempel på trosbaserade gruppers roll i demokratiseringsrörelser.

Trosbaserade rörelser har spelat eller spelar en viktig roll i demokratiseringsprocesserna i många länder som Zimbabwe, Sydafrika, Polen och Vitryssland. Att främja religionsfrihet är ett sätt att bidra till att släppa fram religionens positiva krafter för både demokratisering och fattigdomsbekämpning samtidigt som man motverkar extremism och konflikter.

Det finns nämligen ett starkt och statistiskt säkerställt samband mellan begränsad religionsfrihet och antalet väpnade konflikter. När stater aktivt arbetar för religionsfrihet minskar risken för konflikt i samhället. Men alltför ofta är statligt förtryck och statlig diskriminering eller statens passivitet inför diskriminering en bidragande orsak till våld och konflikt. Bristande religionsfrihet ökar polariseringen och misstron mellan religiösa grupper. När stater diskriminerar på grund av religion och tro får extrema röster större utrymme samtidigt som det blir svårare för moderata religiösa krafter att delta i det offentliga samtalet. Dessutom ger statlig diskriminering legitimitet till våld utövat av andra grupper inom samhället. Under 2000-talet har nationalistiska strömningar inom kristendom, hinduism, buddism och islam växt med omfattande och ibland våldsamma konsekvenser. Att arbeta för religionsfrihet innebär att skydda individer från detta, eftersom religionsfrihet är ett skydd för individen och inte för religionen i sig.

Sverige har som påpekats varit dåligt på att implementera insikten av religionsfrihetens vikt i utrikes- och utvecklingspolitiken. Alliansregeringen tog emellertid flera steg i rätt riktning. Regeringsförklaringen 2010 markerade vikten av religionsfrihetens betydelse och Gunilla Carlsson uttalade vid flera tillfällen vikten av att Sida ska arbeta med detta för ögonen. Även på EU-nivå har framsteg gjorts i form av rådsslutsatser och framtagandet av en handlingsplan för främjandet av religions- och övertygelsefrihet i yttre förbindelser. Stefan Löfvens regering har på många plan hittills utmärkts av en otydlighet i utrikesfrågorna och hittills har inga uttalanden av utrikesministern eller biståndsministern understrukt religionsfrihetens vikt. Istället har jämlikhet och fackliga rättigheter varit i centrum.

Sida saknar en handlingsplan för att konkretisera hur arbetet med religions- och religionsfrihetsfrågor ska integreras i utvecklingssamarbetet. Och UD har fortfarande inte finansierat några av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europas, OSSE:s, projekt för att främja religionsfrihet. Frågan om religionsfrihet måste upp på agendan och i långt högre grad än för närvarande implementeras i utrikespolitiken och i utvecklingssamarbeten.

Tuве Skånberg (KD)

Mikael Oscarsson (KD)